

Handläggare
Magnus Sannebro
Telefon: 08-508 28 184

Till
Miljö- och hälsoskyddsnamnden
2020-12-16, p. 18

Remiss av revisionsrapport Stadens skyfallshantering

Remiss från Stadsrevisionen, Dnr 3.1.3-89/2020

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Maria Svanholm
Avdelningschef

Sammanfattning

Stadsrevisionen har genomfört en granskning av stadens arbete med skyfallshantering, med inriktning på den befintliga bebyggelsen. Syftet med granskningen är att bedöma om stadens förebyggande arbete för att minimera konsekvenserna av skyfall sker på ett systematiskt sätt. Stadsrevisionen lyfter fram att systematiken i stadens skyfallshantering behöver vidareutvecklas, bland annat genom en ökad styrning från kommunstyrelsen.

Ansvarsfördelningen inom staden behöver bli tydligare till exempel avseende styrning och samordning mellan kommunstyrelsen och trafiknamnden. Revisionen pekar även på att staden saknar en stadsövergripande bild av behov och prioriteringar av åtgärder.

Förvaltningen anser att revisionsrapporten utgör en värdefull genomgång av hur stadens skyfallsarbete gradvis har utvecklats, var vi befinner oss idag samt vilka de största utmaningarna är i det fortsatta arbetet. Det är bra att den idag oklara ansvarsfördelningen i staden lyfts fram, och att rapporten betonar att kommunstyrelsen har ett tydligt samordningsansvar. Förvaltningen anser att frågan om finansiering av åtgärder med klimatinvesteringsmedel (CM-medel)

bör utredas ytterligare. Stadens bolag kan till exempel inte söka CM-medel vilket utgör en begränsning i åtgärdsarbetet. Förvaltningen vill även lyfta frågan om markbristen i staden, vilket kan medföra att skyfallsåtgärder och dagvattenåtgärder för att minska föroreningsbelastningen kommer att konkurrera om samma ytor.

Bakgrund

Skyfallshanteringen inom staden berör många verksamhetsområden. Arbetet kan övergripande delas in i tre kategorier: stadens beredskapsarbete, skyfallshantering i befintlig bebyggelse samt skyfallshantering i stadsbyggnadsprocessen.

Stadsrevisionens granskning inriktas på stadens arbete med skyfallshantering i befintlig bebyggelse. Stadens beredskapsarbete och stadsbyggnadsprocess gällande skyfallsfrågor omfattas därmed inte av granskningen. Stadens dagvattenhantering berörs i vissa delar i granskningen men inte i sin helhet. De nämnder som ingår i granskningen är kommunstyrelsen och trafiknämnden.

Syftet med granskningen är enligt Stadsrevisionen att bedöma om stadens förebyggande arbete för att minimera konsekvenserna av skyfall sker på ett systematiskt sätt. Granskningen har genomförts genom intervjuer och dokumentstudier.

Granskningen besvaras med följande revisionsfrågor:

- Finns en tydlig styrning och uppföljning?
- Vidtar nämnderna/bolagen åtgärder för att minska konsekvenser av skyfall?
- Finns etablerade former för samverkan mellan nämnder/bolag avseende skyfallshantering?

Stadsrevisionens granskning av stadens skyfallshantering sammanfattas nedan (utdrag ur rapporten):

Staden har tagit flera steg i arbetet med skyfallshanteringen i befintlig bebyggelse. Stadens miljöprogram 2020-2023 har ett fokus på frågan. Det finns en inrättad skyfallsfunktion på Trafikkontoret och åtgärder har vidtagits bland annat inom ramen för enskilda projekt.

Klimatanpassningsprocessen har inte efterlevts fullt ut avseende åtgärds- och kostnadsbedömning när det gäller skyfallshantering i befintlig bebyggelse. Systematiken i stadens skyfallshantering behöver vidareutvecklas, bland annat genom en ökad styrning från

kommunstyrelsen. Skyfallsfrågan berör flera verksamhetsområden och skapar i vissa fall gränsdragningsproblematik, till exempel drift och underhåll av skyfallsåtgärder, finansieringsfrågor samt hur staden ska hantera åtgärder utifrån avrinningsområden. Ansvarsfördelningen inom staden är inte helt tydlig, bland annat avseende styrning och samordning mellan kommunstyrelsen och trafiknämnden. Likaså ansvarsfördelningen för respektive nämnd och bolag.

Staden saknar en stadsövergripande bild av behov och prioriteringar av åtgärder samt uppföljning av om vidtagna åtgärder bedöms ge förväntad effekt för staden som helhet. I nuläget initieras skyfallsåtgärder i enskilda projekt och detaljplaner som inte tar hänsyn till avrinningsområden eller det samlade behovet som staden står inför. Beslut om skyfallsprinciper samt skydds- och servicenivåer ses som en förutsättning för stadens fortsatta arbete med skyfallshantering.

Utifrån redovisade iakttagelser och bedömningar lämnas följande rekommendationer:

Kommunstyrelsen:

- Fatta beslut om skyfallsprinciper för staden.
- Säkerställ att staden beslutar om skydds- och servicenivåer för stadens skyfallshantering.
- Tydliggör ansvarsfördelningen inom staden när det gäller skyfallshantering i befintlig bebyggelse.
- Säkerställ att samtliga delar av klimatanpassningsprocessen efterlevs gällande skyfallshantering i befintlig bebyggelse.

Ärendet

Stadsrevisionen har tagit fram rubricerade revisionsrapport och överlämnat den till kommunstyrelsen och trafiknämnden för yttrande. Yttrandet ska ha inkommit senast den 31 januari 2021. Rapporten överlämnas också till miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna samt Stockholm Vatten och Avfall AB för kännedom och möjlighet att yttra sig.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att revisionsrapporten utgör en värdefull genomgång av hur stadens skyfallsarbete gradvis har utvecklats, var vi befinner oss idag samt vilka de största utmaningarna är i det fortsatta arbetet. Rapporten innehåller en kortfattad genomgång av lagstiftning, styrdokument, aktuella utredningar samt stadens nuvarande organisation. Rapporten ger en bra introduktion till

finansieringsproblematiken, och Stockholm Vatten och Avfalls syn på VA-taxans begränsningar för skyfallsåtgärder.

Förvaltningen tycker det är bra att den idag oklara ansvarsfördelningen i staden lyfts fram, och att rapporten betonar att kommunstyrelsen har ett tydligt samordningsansvar. Även den så kallade klimatanpassningsprocessen upplevs som otydlig, och Stadsrevisionen konstaterar att någon uppföljning inte har gjorts om hur den fungerar. Det är därför bra att den föreslås att ses över, det är oklart om den har tillämpats i stadens klimatanpassningsarbete så här långt.

I rapporten tas stadens medel för klimatinvesteringar upp. Förvaltningen vill här framhålla att finansieringen av utredningar och genomförande av åtgärder med klimatinvesteringsmedel (CM-medel) kan utgöra ett problem. Klimatinvesteringsmedel är årliga, vilket försvårar genomförandet av åtgärder som ofta tar flera år att förverkliga. Detta kan innebära att förvaltningar känner tveksamhet inför att söka medel, där man binder upp sig för ett flerårigt genomförande av en åtgärd, utan garanti för medel för hela projektet. Ytterligare ett problem är att stadens bolag inte kan söka CM-medel, vilket påverkar såväl stadens fastighets- och bostadsbolag som Stockholm Vatten och Avfall. Detta utgör en stor begränsning i åtgärdsarbetet som inte tas upp i rapporten.

Rapporten tar även upp behovet av utökad samverkan med externa aktörer, såsom de privata mark- och fastighetsägarna i staden. Här bör även aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet ingå, till exempel Trafikverket, Region Stockholm och Trafikförvaltningen. Stadens informationsansvar upplevs idag som otydligt, de kunskapsunderlag som staden tagit fram om skyfallsrisker behöver spridas på ett mer systematiskt sätt än idag. Det behövs ett proaktivt arbete för att stödja privata mark- och fastighetsägare samt övriga berörda aktörer i det gemensamma arbetet med att skyfallssäkra staden.

Förvaltningen instämmer i stort i Stadsrevisionens slutsatser och rekommendationer om hur stadens skyfallshantering kan utvecklas. Förvaltningen vill därutöver komplettera med följande frågor som bör uppmärksammas:

- Förvaltningen efterlyser en övergripande riskbedömning av vilka geografiska områden där det råder störst översvämningrisker på grund av skyfall, som går mer på djupet än de Risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) som

genomförts av kommunstyrelsen. Dessa har hittills mest varit kvalitativa undersökningar, utan någon kvantifiering av riskerna.

- Det råder idag brist på mark i staden, varför det behövs en analys av riskerna med att skyfallsåtgärder och dagvattenåtgärder för att minska föroreningsbelastningen kommer att konkurrera om samma ytor i staden. Det finns därför ett behov av mångfunktionella lösningar där dessa åtgärder kan samordnas. Metodutveckling behövs om hur mångfunktionella lösningar kan skapas i staden som tillgodoser alla olika anspråk, även rekreativa och estetiska aspekter.

Bilagor

1. Revisionsrapport nr 6, 2020, Stadens skyfallshantering.